

ESTI HÍRLAP

1983 APR 14

244
RÉGÉSZT TALÁL A LELET

Zsigmond, Buda építője

Tanúskodnak a kövek ♦ Középkori egyetem

Máshogy látjuk ma a középkori magyar főváros történetét, a XV. századi Buda és Pest életét, mint ahogy láttuk negyven vagy akárcsak húsz évvel ezelőtt. A kiterjedt tudományos kutatások nagy eredménye, hogy gazdagabb, teljesebb és ezért megbízhatóbb képet alkothatunk a múltból.

Zolnay László új könyve a középkori Magyarország fényeiről és árnyairól — művét elsősorban az ifjúságnak szánta — a nézetekben, a szemléletben történt változások sajátos és vonzó összefoglalása. Szembesíti a levéltári kutatások és az ásatások megállapításait — a színes tárcák füzére régi okiratok és újonnan feltárt kövek együttes vállalása.

— A kövek nem hazudnak — mondja Zolnay László. — A legmegbízhatóbb tanúk, mi több, gyakran *nincs is más tanú*. A középkori levéltárak elpusztultak, a legrégebb korszakról alig maradt írott emlék.

Az okiratok szerint a Várhegy IV. Béla idejében, a tatárok kivonulása után népesült be. Vallanak-e mást a kövek?

— Igen: már jóval előbb, a XII. századtól lakott hely volt a Várhegy. A mai palota északi szárnya előtt ástam ki az Árpád-kori falut és az erre épült XIII. századi várost. A feltárás közben találtam meg a félszáz gótikus szobrot.

Nem is sejtették, hogy egy panteon rejtőzik itt a mélyben?

— Honnan tudtuk volna? A középkori vár képzőművészeti alkotásait szét-törték vagy elhurcolták. A korábbi ásatáskor is csak egy-két töredék került elő... Megtörténhet, hogy nem a régész találja a leletet, hanem a lelet a régészt...

A század lelete azóta is sok művészt, költőt meghiéltetett. De hogyan változtatták meg a szobrok és a falak a XV. századi Budáról alkotott képet?

— A feltárások azt bizonyítják, hogy Buda már Zsigmond korában Európa legfejlettebb városai közé emelkedett. A király, aki később német-római csá-

szár is lett, történelmünk egyik legnagyobb alakja.

Tudatunkban máshogy él Zsigmond emléke. Zsarnok, aki lefejeztette Kont Istvánt és társait. Mi készíti a tudósokat, hogy módosítsák az elterjedt felfogást?

— Ha csak azt nézzük, mit tett a fővárosért, el kell ismerni, hogy Zsigmond király Buda nagy építetője volt. Kiásozott tárnokháza már látható, s új-jáépült a széthullt kövekből a lovagterem is, ahol több gótikus szobrot elhelyeztek. Sajnos, a nagy északi palota a híres római teremmel, elpusztult. Az udvar fényét, gazdagságát több leírás és sok töredék kívülről jelzi az is, hogy 1412-ben tartott budavári ünnepségen három király, három fejedelem, 14 herceg és 1500 lovag vett részt. Angolul, szírül, oroszul, tatárul, franciául és még tíz nyelven beszéltek a vendégek...

Zsigmond hogyan fejlesztette Óbudát?

— Az óbudai egyetem alapítása a XIV. század végén, Zsigmond nevéhez fűződik. Ime, a pápai bulla: „Megállapítjuk és elrendeljük, hogy Óbuda városában örökre főiskola álljon fenn, a vallástudomány, az egyházi és a polgári jog, az orvostudomány és a „hét szabad művészetek” karival... hogy ennek a főiskolának tanárai mindazoknak a kiváltságoknak és szabadságoknak részesei legyenek, amelyeket a párizsi, a bolognai, az oxfordi és a kölni egyetem biztosít...” Sajnos az egyetem nem élte túl a királyt.

Mi az oka, hogy Budához mérten Óbudán aránylag kevés lelet került napvilágra?

— A XV. századi Budavára jóval nagyobb és fejlettebb volt, mint Óbuda. De tény az is: Budán a rombadőlt palotákat betemették a földbe. Ez sok emléket megőrzött. Óbudán teljesebb volt a pusztítás. 1686 után a középkori falakat a földig lerontották, és a régi város köveit beépítették az újkor kisebb-nagyobb házaiba...

Aczél Kovách Tamás